

'We gaan voorbij aan de schoonheid van gekte, aan het talent ervan'

▲ Een sjamanistisch ritueel op een heilig stukje grond in Mongolië. Rechts drinkt een sjamaan melk nadat hij uit een trance komt, daarboven neemt een sjamaan deel aan een vergevingsritueel. © EPA

Wat is gek en wat is normaal? Antropoloog Daniëlle Braun schreef er een boek over, waarin ze kritiek uit op de westerse medicalisering van gekte. 'Gekte is een contextprobleem.'

Komt een Siberische sjamaan bij de psychiater. Weelderig uitgedost als hij is, laat hij de goden door zijn mond spreken. Tenminste, zo ervaart hij dat. De westerse

psychiater zou hem, met in zijn hand de DSM, het handboek voor de classificatie van psychische stoornissen, misschien wel de diagnose psychotisch of schizofreen geven.

"Gekte is een contextprobleem", is de stelling van antropoloog Daniëlle Braun in haar nieuwe boek 'Da's gek', dat deze week verscheen. Eerder schreef ze 'De Corporate tribe', wat managementboek van het jaar werd. Ze is gespecialiseerd in organisatiecultuur en neemt in haar nieuwe boek over gek en normaal de geestelijke gezondheidszorg in Nederland onder de loep.

Wat kan de Nederlandse psychiatrie leren van een sjamaan?

"Bovenzintuigelijke ervaringen worden in andere culturen positief gelabeld en niet als ziekte gezien. Wie al stemmen hoort als hij jong is, wordt juist geschikt bevonden voor een opleiding tot sjamaan. Een sjamaan heeft status, terwijl een psychiatrisch patiënt in het Westen vaak tot de onderkant van de samenleving wordt gerekend.

Als je bij de Masai afwijkend gedrag vertoont, gaat het hele dorp om je heen staan

"Ik wil gekte of ziekte niet romantiseren, want mensen kunnen eronder lijden, maar we plakken wel erg snel DSM-labels. We gaan voorbij aan de schoonheid van gekte, het talent ervan. Mensen die prachtige kunst maken, noemen wij psychiatrisch ziek. In andere culturen wordt meer geaccepteerd dat iemand die heel mooi kan schilderen of tekenen, warrig en chaotisch is. Iedereen snapt dat zo iemand hulp nodig heeft bij de boodschappen.

In het Westen moet je eerst meedraaien, op alle vlakken goed functioneren, voor je ergens in kan excelleren. Dat geeft veel stress voor mensen die een bepaald ding heel goed kunnen en tegelijkertijd anders zijn. Bij afwijkend gedrag roepen wij al snel: verward persoon!"

Lees verder na onderstaande afbeelding

© EPA

Er wordt veel geklaagd over stijgende overlast door personen met verward gedrag. Wat zegt dat over onze samenleving?

"Ik heb het idee dat er steeds minder tolerantie is voor mensen die afwijken. De dakloze die je dagelijks tegenkomt, heet nu een verward persoon. De Masai (nomadisch volk in Oost-Afrika, red.) gaan heel anders om met iemand die niet in de sociale context past. Wij zijn gewend om, als iemand zich vreemd gedraagt, diegene te straffen of uit te sluiten.

"Als je bij de Masai afwijkend gedrag vertoont, gaat het hele dorp juist om je heen staan. Ze vertellen hoe goed je bent, hoe lief je als kleuter was voor je moeder. Ze geven positieve feedback. Het hele dorp wordt geactiveerd om jou te helpen. Mooi hoe verschillend er in de wereld wordt omgegaan met afwijkend gedrag.

Dali en Van Gogh hadden hun kunst niet gemaakt als wij ze aan de pillen hadden gezet

"We maken gek-en-normaal-grenzen omdat die ons veiligheid geven. Iedereen die normaal is, is goed en de rest kunnen we uitsluiten. We parkeren de rol van gekte in Nederland nu bij een groep verwarde mensen. Maar wie zegt dat het niet de manier is

waarop wij onze samenleving organiseren, die maakt dat mensen psychisch ziek worden?"

U bent ook kritisch op medicalisering in uw boek. Moeten alle patiënten van de pillen af?

"Het is niet zo dat iedereen die van de medicatie afgaat, verandert in een creatieve paradijsvogel. In dat romantische beeld geloof ik niet: medicatie helpt vaak goed. Aan de andere kant denk ik: als we er een pil in stoppen, missen we dan niet de schoonheid van de gekte?"

"We moeten niet al het afwijkende gedrag afdoen als ziekte. Het komt neer op de vraag hoeveel gekte je als samenleving wilt accepteren. De groten op aarde, zoals Dali, Van Gogh, hadden hun kunstwerken niet gemaakt als wij ze onder de medicatie hadden gezet."

Wat moet er volgens u anders in de ggz?

"Een psychose kan een vreselijk nare ervaring zijn, waar mensen lang van moeten bijkomen. Maar soms hebben zij niet alleen angstige ervaringen gehad, maar ook mooie. Hebben ze een gedicht geschreven of iets moois gemaakt of gedacht. Hoe mooi zou het zijn als patiënten na een opname dit soort psychosekunst op een usb-stickje mee zouden krijgen?"

